

Διάκο-Διονύσιος Φιρφιρής (1912 - 6 Απριλίου 1990) (2ο μέρος)

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Σημαντική, και μάλλον ως θαύμα, μπορεί να χαρακτηρισθή η τελευταία δεκαετία της ζωής του. Υπήρξε μία περίοδος διπλής προσφοράς και διακονίας στην ψαλτική τέχνη• τόσο στο αγιορείτικο αναλόγιο, όσο και προς ψυχικήν ωφέλεια των πιστών. Προσφορά που είναι και παρακαταθήκη για τους μεταγενεστέρους.

Το 1979 ασθένησε βαριά. Έπρεπε να εγχειρισθῇ. Ως μοναχός ζήτησε να τακτοποιήσῃ πρώτα τα καλογερικά του. Γύρισε στο Όρος, ετοιμάσθηκε με εξομολόγησι, Ευχέλαιο, Θ. Κοινωνία, και κατόπιν κατέβηκε στην Αθήνα για την εγχείρησι. Ήταν σοβαρή. Έμεινε 5 1/2 ώρες στο χειρουργείο. Οι γιατροί δεν τού δωσαν και πολύ χρόνο ζωής. Σε λίγους μήνες, είπαν, θα τελείωνε. Όμως έζησε

άλλα 10 και πλέον χρόνια.

Γνωστός του επίσκοπος που έμαθε από τους γιατρούς για την κατάστασί του, όταν μετά 5-6 χρόνια τον είδε και τον άκουσε σε κάποια πανήγυρι, θαύμασε και απόρησε για τα λεγόμενα των ιατρών, καθόσον ο π. Διονύσιος με ζωντάνια και πάθος καταναλωνόταν από την μουσική κι όχι από την ασθένεια.

Εν τω μεταξύ έγινε και περισσότερο γνωστός στο ευρύτερο κοινό των πιστών με την παρουσιάσί του από διάφορες θρησκευτικές-μουσικές εκπομπές του ραδιοφώνου. Παράλληλα, τη βοήθεια Ιεροψαλτών και μουσικών ερευνητών, μαγνητοφώνησε μία σειρά από κασσέτες με ποικίλα μαθήματα από την αγιορείτικη παράδοσι και κατά το παλαιό αυστηρό ύφος. Δεν πρόλαβε να τελειώσει την σειρά αυτή• είχαν απομείνει προς εγγραφή μαθήματα του Πεντηκοσταρίου και της θ. Λειτουργίας. Ιδίως ήθελε να γράψη τα Τυπικά, που τά ψαλλε με ιδιάζουσα προσωπική χροιά.

Ακόμη καταγράφηκε η φωνή του στα μουσικά αρχεία της χώρας, σε ταινίες που

προφυλάσσονται από κάθε αλλοίωσι η φθορά κατά την ροή του χρόνου. Επίσης συμμετείχε στο ερευνητικό πρόγραμμα του φιλολόγου μουσικού κ. Εμ. Χατζηγιακουμή, όπου απέδωσε πάρα πολλά μαθήματα παλαιών διδασκάλων. Η έκδοσις όλων αυτών -πράγμα δύσκολο, γιατί στοιχίζει πολύ ακριβά (50 εκατομμύρια)- θα φανερώση την προσφορά του π. Διονυσίου.

Στις εργασίες αυτές πραγματικά υπέφερε εξ αιτίας της σχολαστικότητος των υπευθύνων και των δυσκολιών που κρύβουν παρόμοιες καλλιτεχνικές εργασίες. Πολλές φορές λύγισε από την κούρασι και την πολύωρη ταλαιπωρία. Μια φορά λιποθύμησε και άλλοτε θέλησε να διακόψη, εξ αιτίας ενός τεχνικού λάθους· συνέχισε όμως ψάλλοντας ενίοτε και καθήμενος για να μη κουράζεται.

Εν τούτοις όλα αυτά, καθώς και η εκτίμησις κληρικών, μοναχών και λαϊκών προς το πρόσωπό του, ουδεμία έπαρσι του επροξένησαν. Αν τον ρωτούσες, θα απαντούσε:«... δεν έχω καμμιάν αξίωσι ούτε πρωτοψάλτης να λέγομαι, απλώς ένας ταπεινός ψάλτης, όσο μπορώ να ξελειτουργώ τον παπά στην Εκκλησία. Εμείς όλοι οι ψάλτες του Αγ. Όρους είμαστε προσηλωμένοι στην παράδοση της Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας», όπως δήλωσε σε συνέντευξί του στον κ. Λυκούργο Αγγελόπουλο πριν αρκετά χρόνια, ο οποίος μερικά αποσπάσματα της παρέθεσε στο νεκρολόγημά του στην " Εκκλ. Αλήθεια" της 16.5.1990, άρ.310, σελ.2. (Από την συνέντευξί αυτή ελάβαμε και μερικά ακόμη στοιχεία που περιλαμβάνονται στο άρθρο αυτό). Γι' αυτό και δεν έψαλλε έξω στον κόσμο, όσο κι αν τον παρακαλούσαν, εκτός σε κανένα μοναστηράκι η όταν πήγε στα Ιεροσόλυμα. Απέφευγε κάθε μορφή προσωπικής επιδείξεως, ενώ αντίθετα εντός του Όρους έψαλλε παντού.

Το αμέσως παρακάτω περιστατικό επιβεβαιώνει του λόγου το αληθές. Είχε κληθή να ψάλλη στον Εσπερινό μιας Πανηγύρεως. Φθάνοντας στο ναό, είδε το κεντρικό στασίδι του δεξιού χορού να το έχη καταλάβει άλλος μοναχός. Χωρίς να ζητήσει εξηγήσεις ή να δημιουργήσει πρόβλημα, κάθησε δίπλα του, τον βοήθησε στο ψάλσιμο και στο τέλος ανεχώρησε ειρηνικά, σαν να μη συνέβαινε τίποτε. Σε παραπλήσιο περιστατικό, σε άλλη περιοχή του Όρους ο «θιγείς » ψάλτης φώναζε· «από που είναι τα πρώτα;» Ο π.Διονύσιος έψαλλε για τον Θεό και τους Αγίους.

Πολλοί περνούσαν από το Κελλί του να τον γνωρίσουν, να τον ακούσουν, να τον συμβουλευτούν. Σ' όλους φερόταν με προθυμία και ευγένεια. Ιδίως τα τελευταία αυτά χρόνια, που είχε κλείσει μάλιστα και το κατάστημα που διατηρούσε στις Καρυές, αφοσιώθηκε στη μουσική ελεύθερος από άλλες απασχολήσεις.

Φυσικά δεν απουσίαζε από τις εργασίες του Κελλίου και κυρίως από τον κήπο. Εκεί τον εύρισκαν οι συχνοί επισκέπται, μεταξύ των οποίων ήσαν και πολλοί αρχιερείς,

όπως συνέβη με την Πατριαρχική Εξαρχία τον Οκτώβριο του 1989, που πέρασαν και τους έψαλε το «Επί των ποταμών Βαβυλώνος» και τα Τυπικά απ' έξω. Γιατί πλέον η μουσική του είχε γίνει δευτέρα φύσις και τα ήξερε πολλά απ' έξω, ενώ άνετα δημιουργούσε νέες μελωδίες.

Χαιρόταν όταν έβλεπε νέους μοναχούς να επιδίδονται στην Βυζαντινή Μουσική προσηλωμένοι στις παλαιές παραδόσεις του Όρους. Και με κάθε προθυμία τους βοηθούσε και τους παρέδιδε ό,τι είχε παραλάβει και αυτός από τους παλαιούς. Έτσι ήταν φυσικό να υπάρξει εκ μέρους του αντίθεσις προς το σύγχρονο κοσμικό ψαλτικό πνεύμα που έβλεπε ότι δεν ταίριαζε στο κατανυκτικό αγιορείτικο κλίμα.

Ο π. Διονύσιος υπηρέτησε το αναλόγιο με σοβαρότητα και αίσθησι ευθύνης. Στο πρόσωπό του έβλεπες έναν πράο, ταπεινό και αρχοντικό άνθρωπο. Η μορφή του γρήγορα «σκλάβωνε» τις ψυχές των ακροατών, γιατί εύκολα οσφραίνονταν το γλυκύ άρωμα που απέπνεε η ψαλμωδία του.

Η μουσική τον έτρεφε. Και μάλιστα η αυστηρή εκκλησιαστική μελωδία. Προς τούτοις εγνώριζε και ωρισμένα δημοτικά άσματα σεμνού περιεχομένου, τα οποία, όταν η περίστασις επέτρεπε, έψαλλε προς ευφροσύνη των παρευρισκομένων και για να εκφράσει ακόμη προσωπικά του αισθήματα. Ένα τέτοιο, σχετικό με την ορφάνεια, απέδιδε με ανάλογο παραπονετικό ύφος, αφού εκπροσωπούσε και την δική του νεανική κατάσταση.

Στο ψάλισμό του ήταν πολύ προσεκτικός. Εκτελούσε με σχολαστικότητα όλα τα σημεία της μουσικής. Ένώ εγνώριζε τα μαθήματα, πάντοτε τα έψαλλε από το βιβλίο. Μάλιστα είχε και δικό του χειρόγραφο με ωρισμένα επίλεκτα μαθήματα, που το έπαιρνε στις πανηγύρεις. Κάποτε όμως χάθηκε. Για την μεγάλη μουσική του κατάρτισι, τέχνη και ψαλμωδία ωνομάσθηκε «ο νέος Κουκουζέλης».

Τα χρόνια όμως πέρασαν και το γηρασμένο σώμα του, ένεκα και της υπαρχούσης ασθενείας, άρχισε να λυγίζει. Ως μοναχός διέκρινε ότι «αι ημέραι των ετών αυτού» επλησίαζαν τα ογδοήκοντα έτη, «και το πλείον αυτών κόπος και πόνος». Έτσι, αφού ήδη είχε απαλλαγή από τους περισπασμούς του καταστήματος, περιόριζε τις άλλες ασχολίες του και ετοιμαζόταν για το τέλος. Σ' αυτήν την περίοδο συνέθεσε και το μέλος του τροπαρίου που αναφέραμε στην αρχή. Και ομιλεί για τον θάνατο και την κρίσι, τα οποία ήδη απασχολούσαν τον π. Διονύσιο.

Τέλη του 1989 και αρχές του 1990 η ασθένειά του επανεμφανίσθηκε, εντονώτερη αυτή την φορά. Ήταν λίγο μετά την πανήγυρι του Αγίου Νικολάου, κατά την οποία προσήλθε στην Μονή μας να ξαναψάλλη με πόθο: «Μύροις παροικήσας αισθητώς...», «Κανόνα πίστεως...», «Πανάγιε Νικόλαε, πρόφθασον...». Έψαλε, και ήταν το

κύκνειο άσμα του. Φεύγοντας και αποχαιρετώντας τον Άγιο Νικόλαο, ένα κρυολόγημα έδωσε το έναυσμα της αρρώστειας του για τον δεύτερο γύρο.

Νοσηλεύθηκε αρχικά στην Καβάλα και κατόπιν στην Αθήνα. Πριν εγχειρισθή και πάλιν επέστρεψε στο Όρος, αν και σε κακά χάλια, να ετοιμασθή όσο το δυνατόν καλύτερα. Εξομολόγησις στον Πνευματικό του, που αν και ήταν Ηγούμενος έσπευσε να τον εξομολόγηση στο Κελλί, Ευχέλαιο και τακτική θ. Κοινωνία ήταν τα απαραίτητα εφόδια. Είχε καρή και μεγαλόσχημος πριν μερικά χρόνια. Τακτοποίησε τυχόν εκκρεμότητες προς τους αδελφούς του από το παρελθόν και μετά κατέβηκε στην Αθήνα.

Εκεί διεπιστώθη η ραγδαία εξάπλωση του καρκίνου σ' όλον του τον οργανισμό. Κατάλαβε και ο ίδιος την κατάστασί του και ζήτησε επιμόνως να επιστρέψη στον Άθωνα, να αφήση την τελευταία του πνοή στο Κελλί του, όπου είχε κάνει υπομονή 70 χρόνια. Παρά τις αντιρρήσεις των ιατρών και άλλων γνωστών του, γύρισε πίσω απελπισμένος κατά το ανθρώπινον, με μόνη ελπίδα την πρόνοια και το έλεος του Θεού και της Παναγίας. Λόγω της δεινής καταστάσεώς του, η αγάπη των φίλων και γνωστών του οικονόμησε να μεταφερθή, προς αποφυγήν περαιτέρω ταλαιπωρίας, με ασθενοφόρο μέχρι την πόρτα του Κελλιού του.

Εδώ τώρα υπομένει την βάσανο του σώματος που προκαλεί η ασθένεια. Δέχεται γνωστούς του αδελφούς και πατέρας που τον επισκέπτονται και τους αποχαιρετά. Την προηγούμενη της κοιμήσεως του δεν δέχεται να λάβη καμμία τροφή, ούτε την συσκευή οξυγόνου προς ανακούφισι της δύσπνοιάς του, ούτε δέχεται επισκέψεις. Μένει μόνος, συγκεντρωμένος στον εαυτό του. Ξημερώνοντας η επομένη ημέρα, ήσυχα και ειρηνικά παραδίδει το πνεύμα του εις χείρας Θεού.

Ήταν ημέρα παραμονή του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου, προπαραμονή της Κυριακής των Βαΐων, και ο π. Διονύσιος μετέβαινε στο αναλόγιο των άνω, να ψάλη το ερχόμενον πάθος του Κυρίου και το Πάσχα.

Η εξόδιος ακολουθία εψάλη στον Ναό του Πρωτάτου, όπου και κατά το πλείστον είχε διακονήσει ο μακαριστός. Συμμετείχαν πολλοί αρχιερείς, ιερείς και μοναχοί, που έσπευσαν να αποδώσουν τον τελευταίο ασπασμό στον αξιαγάπητο Γέροντα. Ετάφη στον κήπο του Κελλιού του. Και ασφαλώς θα έχη προστεθή στους χορούς των οσίων αγιορειτών ιεροψαλτών.

Η απουσία του, αν και είναι λίγος ο χρόνος αφ' ότου κοιμήθη, γίνεται ολοένα και πιο αισθητή. Λείπει από το γνωστό του στασίδι στα πανηγύρια, έλλειψε και από τις κορυφαίες στιγμές της παρουσίας στο Πρωτάτο του Οικουμενικού Πατριάρχου.

Μας διδάσκει όμως έστω και άδειο το στασίδι του• μας διδάσκει πολλά, και

οφείλουμε όλοι οι νεώτεροι, εγκρατείς της μουσικής και μη, να ακολουθήσουμε τα ίχνη του. Γιατί ο π. Διονύσιος, έστω κι αν δεν έγινε γνωστός για ιδιαίτερα πνευματικά χαρίσματα, για την ταπεινή πολυετή διακονία του όμως ως «απλός ψάλτης», ευηρέστησε Θεώ και ανθρώποις.

Ας είναι αιωνία η μνήμη του και νάχουμε την ευχή του. Αμήν.

κ.μ.γ.